

PLÁN PROTİKORUPČNÍ LEGISLATIVY NA ROK 2019

1. Včasný a efektivní přístup k informacím

Odpovědný rezort: Ministerstvo vnitra

Termín předložení návrhu: březen 2019

Odpovídající pasáž z Programového prohlášení vlády:

Snadný přístup k informacím o fungování veřejné správy je jedním ze základních prvků moderního digitálního státu. Proto zlepšíme přístup občanů k informacím, a to i o hospodaření veřejných institucí tak, aby byly informace poskytovány včas a bez nepřiměřených nákladů.

Klíčová opatření

Zpřesnění definice povinných subjektů

Parametr opatření: Bude zachován otevřený termín „veřejná instituce“ a dále bude demonstrativním výčtem upřesněno, co vše mimo jiné zahrnuje. Takové řešení povede k zásadnímu zvýšení právní jistoty u subjektů zahrnutých do demonstrativního výčtu a zároveň ponechává formulaci dostatečně flexibilní a otevřenou přírodním novým typům veřejných institucí vzniklých v budoucnu.

Přezkum rozhodnutí ze strany ÚOOÚ

Parametr opatření: Úřadu pro ochranu osobních údajů bude rozšířena pravomoc provádět na základě podnětu přezkumné řízení podle zvláštního právního předpisu při postupu podle předpisů, které upravují svobodný přístup k informacím.¹

Zavedení informačního příkazu, který umožní přímo uložit vydání informace

Parametr opatření: Nadřízenému orgánu bude umožněno při vyřizování odvolání či stížností přikázat poskytnutí těch informací, které mají být podle zákona poskytnuty, tzv. informačním příkazem.²

Ochrana proti zneužívání práva na informace (šikanózní podání, zahlcování úřadu)

Parametr opatření: Povinný subjekt bude moci nadřízenému orgánu navrhnout odmítnutí žádosti nebo její části, pokud z konkrétních důvodů plyne, že jde o zneužití práva na informace. Důvodem pro tento návrh může být fakt, že cílem žádosti je způsobit nepřiměřenou zátěž povinného subjektu nebo nátlak na fyzickou osobu, které se týkají požadované informace o jejím soukromí.

2. Rozšíření působnosti Nejvyššího kontrolního úřadu

Odpovědný rezort: Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo financí

Termín předložení návrhu: prosinec 2018

Odpovídající pasáž z Programového prohlášení vlády:

Budeme prosazovat rozšíření působnosti NKÚ na územně samosprávné celky a veřejně vlastněné obchodní společnosti.

Klíčová opatření

Rozšíření kontroly NKÚ na hospodaření podniků vlastněných státem

Parametr opatření: Novelizací Ústavy a zákona o NKÚ by mělo dojít k rozšíření kontrolní pravomoci NKÚ na hospodaření s majetkem všech právnických osob, v nichž má Česká republika alespoň 50% majetkovou účast.

Rozšíření kontroly NKÚ na obce a kraje a jimi vlastněné podniky

Parametr opatření: Novelizací Ústavy a zákona o NKÚ by mělo dojít k rozšíření kontrolní pravomoci NKÚ na a) hospodaření s majetkem právnických osob, v nichž má územní samosprávný celek alespoň 50% majetkovou účast; b) hospodaření s majetkem územních samosprávných celků a s příjmy a výdaji jejich rozpočtů, a to alespoň z hlediska souladu se zákony (u obcí by měla být kontrola zavedena alespoň u těch obcí, které mají více než 10 000 obyvatel).

Související opatření

Novela zákona o kontrole řešící zbytečné duplicity kontrol na obcích (MF)³

Parametr opatření: Po konzultacích se sdruženými obcemi a kraji bude navrženo řešení vedoucí k omezení nadbytečných duplicit kontrol v obcích.

3. Transparentnost veřejných zakázek malého rozsahu

Odpovědný rezort: Ministerstvo pro místní rozvoj

Termín předložení návrhu: září 2019

Odpovídající pasáž z Programového prohlášení vlády:

Zasadíme se o důsledné dodržování principu transparentnosti v rozhodování o dotacích a veřejných zakázkách.

Klíčová opatření

Zavedení publikačních povinností zadavatelů zakázek nad 1 milion Kč (výzva pro podání nabídek, zpráva o zadání zakázky)

Parametr opatření: Bude novelizován zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, kdy by použití výjimky pro veřejné zakázky malého rozsahu (dále jen "VZMR") nad 1 mil. Kč bylo rozšířeno o povinnost publicity s cílem zajistit transparentnost zadání veřejné zakázky. Konkrétně by se jednalo o zavedení publikačních povinností zadavatele u VZMR s hodnotou nad 1 mil. Kč bez DPH:

a) uveřejnit výzvu pro podání nabídek na profilu zadavatele před zadáním zakázky,

b) uveřejnit písemnou zprávu o zadání VZMR na profilu zadavatele do 30 dnů od zadání zakázky.

Také bude rozšířena vyhláška č. 168/2016 Sb. (Vyhláška o uveřejňování formulářů pro účely zákona o zadávání veřejných zakázek a náležitostech profilu zadavatele) o chybějící údaje v open datech z profilů veřejných zakázek a upřesnění formy jejich publikace.

Zrušení zpoplatnění podání podnětu na ÚOHS

Parametr opatření: Novelou zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, bude zrušeno ustanovení § 259.

4. Transparentnost podniků žadajících o veřejné prostředky

Odpovědný rezort: Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo financí, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo vnitra

Termín předložení návrhu: červen 2019

Odpovídající pasáž z Programového prohlášení vlády:

Zasadíme se o důsledné dodržování principu transparentnosti v rozhodování o dotacích a veřejných zakázkách. Zasadíme se o to, aby k veřejným zakázkám a dotacím neměly přístup právnické osoby a s nimi propojené subjekty, které řádně nezveřejňují zákonem stanovené dokumenty ve Sbírce listin.

Klíčová opatření

Zajištění veřejné evidence skutečných vlastníků obchodních společností.

Parametr opatření: Včasná implementace 5. AMLD evropské směrnice nejpozději do termínu stanoveného pro členské státy EU, tedy 20. 1. 2020.

Stanovení podmínky pro čerpání dotací: řádně splněné povinnosti evidence údajů o skutečných majitelích a povinnosti zveřejňovat informace ve Sbírce listin (MF)

Parametr opatření: Novelou zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, a novelou zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, bude pro čerpání finančních prostředků z veřejných rozpočtů stanovena podmínka řádně splněné povinnosti evidence údajů o skutečných majitelích a také povinnosti zveřejňovat zákonem stanovené informace ve Sbírce listin.

Stanovení podmínky pro uchazeče o veřejné zakázky: řádně splněné povinnosti evidence údajů o skutečných majitelích a povinnosti zveřejňovat informace ve Sbírce listin (MMR, MSp)

Parametr opatření: Novelou zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, bude pro možnost ucházet se o veřejnou zakázku stanovena podmínka řádně splněné povinnosti evidence údajů o skutečných majitelích a také povinnosti zveřejňovat zákonem stanovené informace ve Sbírce listin.

Rozhodnutí o přidělení dotace či návratné finanční pomoci budou zveřejněna v registru smluv (MF, MV)

Parametr opatření: Novelou zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, a novelou zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, bude stanovena povinnost zveřejňovat v registru smluv všechna rozhodnutí, kterými dojde k přidělení dotace či návratné finanční výpomoci (tím bude zajištěna stejná míra transparentnosti, jaká je v současnosti u dotačních smluv).

5. Posílení nezávislosti státního zastupitelství

Odpovědný rezort: Ministerstvo spravedlnosti

Termín předložení návrhu: červen 2019

Odpovídající pasáž z Programového prohlášení vlády:

Důvěra občanů v soudy a státní zastupitelství je podmínkou efektivity právního státu.

Klíčová opatření

Stanovení podmínek pro jmenování a odvolání nejvyššího státního zástupce

Parametr opatření: Bude schválena dílčí novela zákona o státním zastupitelství v podobě, která omezí politický vliv na osobu nejvyššího státního zástupce tím, že zavede tato opatření:

- a) spolurozhodování dvou ústavních orgánů při jmenování nejvyššího státního zástupce (princip dvojí kontroly),
- b) jmenování na pevně stanovené funkční období bez možnosti opakování funkce,
- c) odvolání v průběhu funkčního období může být jen na základě kárného řízení, a z důvodů stanovených zákonem.

6. Rozšíření registru smluv na všechny státem vlastněné podniky

Odpovědný rezort: Ministerstvo vnitra a další rezorty vykonávající vlastnická práva

Termín předložení návrhu: návrh předložen poslanci

Odpovídající pasáž z Programového prohlášení vlády:

Zveřejníme všechny platné smlouvy uzavřené na jednotlivých ústředních správních úřadech, vyhodnotíme jejich výhodnost a budeme zveřejňovat veškeré nově uzavřené smlouvy. Prosadíme novelu zákona o registru smluv.

Klíčová opatření

Zrušení výjimky pro společnosti, které obchodují s cennými papíry - ČEZ, ČD, ČEPS

Parametr opatření: Bude zrušeno ustanovení § 3 odst. 2 písm. h) ZRS, obsahující neopodstatněnou výjimku z povinnosti uveřejňovat smlouvy v registru smluv pro akciové společnosti, jejichž cenné papíry byly přijaty k obchodování na regulovaném trhu nebo evropském regulovaném trhu, v nichž má stát nebo územní samosprávný celek sám nebo s jinými územními samosprávnými celky většinou majetkovou účast, a to i prostřednictvím jiné právnické osoby, při zachování výjimky v § 3 odst. 2 písm. r) ZRS.⁴

Doplňující kroky

Vyjádření resortů vykonávající vlastnická práva ke zrušení výjimky – MF, MD, MPO

Parametr opatření: Vyjádření k pozměňovacímu návrhu poslance Adama Kalouse č. 1117 k ST 50 před třetím čtením v PSP, které má proběhnout do konce roku 2018.

Analýza fungování registru smluv v sektoru státem vlastněných společností (MV)

Parametr opatření: Bude popsán současný stav naplňování právních povinností podniků podle zákona o registru smluv i přínosy a praktické problémy spojené se zveřejňováním smluv, a to do června 2019.

7. Odborné nominace do orgánů státem vlastněných podniků

Odpovědný rezort: Ministerstvo financí

Termín předložení návrhu: vláda již předložila

Odpovídající pasáž z Programového prohlášení vlády: *není výslovně uvedeno*

Klíčová opatření

Uchazeči budou vybíráni v rámci průhledného výběrového procesu

Parametr opatření: Zákon stanoví, že uchazeči na pozice v řídicích orgánech právnických osob s majetkovou účastí státu budou vybráni v rámci veřejného a průhledného výběrového řízení, jehož součástí bude vymezení odborných předpokladů pro výkon dané funkce. Při výběru osob do dozorčích orgánů právnických osob budou zajištěny alespoň základní prvky transparentnosti (stanovení předpokladů pro výkon funkce, zveřejnění seznamu uchazečů).

Naplnění předpokladů uchazeči posoudí nezávislý nominační orgán

Parametr opatření: Zákon stanoví, že uchazeče navržené ministrem posoudí z hlediska naplnění předpokladů pro výkon funkce Výbor pro personální nominace. Návrh Výboru a konečné rozhodnutí ministra budou zveřejněny i s odůvodněním, jak daný uchazeč naplňuje stanovené požadavky. Ministr by měl při jmenování osob do dozorčích a řídicích orgánů respektovat doporučení Výboru, přičemž případnou odchylku od doporučení by měl náležitě zdůvodnit.

8. Transparentní lobbying

Odpovědný rezort: Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra

Termín předložení návrhu: březen 2019

Odpovídající pasáž z Programového prohlášení vlády:

Předložíme zejména účinné právní nástroje k ochraně oznamovatelů korupce (whistleblowing) a zákon o regulaci lobbyingu vycházející z mezinárodních doporučení.

Klíčová opatření

Zavedení povinného registru lobbistů

Parametr opatření: Bude zaveden povinný registr lobbistů, v němž budou povinně evidováni lobbisté, tedy osoby, které systematicky a organizovaně usilují o ovlivňování zákonodárního procesu a rozhodování veřejných funkcionářů. V registru budou povinně uvedeny subjekty (právnické a fyzické osoby) zaměřující se primárně na lobbying (profesionální lobbisté) či vykonávající lobbying jako vedlejší aktivitu za účelem podpory své hlavní činnosti nebo podnikání (in-house lobbisté), přičemž právnické osoby budou následně do registru zapisovat fyzické osoby, jež reálně lobbying provádějí (jako jejich zaměstnanci, zástupci atd.).

Lobbovanými osobami budou vysoce postavení veřejní funkcionáři (poslanci, senátoři, členové vlády, vedoucí ústředních správních úřadů)

Parametr opatření: V zákoně budou mezi lobbované osoby spadat alespoň vybrané osoby označené jako veřejní funkcionáři v § 2 odst. 1 zákona o střetu zájmů (poslanci, senátoři, členové vlády a další vysoce postavení veřejní funkcionáři stojící v čele ústředních správních úřadů).

Legislativní stopa – zachycení subjektů, které ovlivnily podobu legislativního návrhu

Parametr opatření: Bude zavedena tzv. legislativní stopa, která by zaznamenávala subjekty, jež ovlivnily zpracování legislativního návrhu a jeho finální podobu - v průběhu přípravy návrhu na úrovni jednotlivých resortů a vlády a dále během projednávání v Poslanecké sněmovně a Senátu.

9. Ochrana oznamovatelů korupce

Odpovědný rezort: Ministerstvo spravedlnosti

Termín předložení návrhu: březen 2019

Odpovídající pasáž z Programového prohlášení vlády:

Předložíme zejména účinné právní nástroje k ochraně oznamovatelů korupce (whistleblowing) a zákon o regulaci lobbingu vycházející z mezinárodních doporučení.

Klíčová opatření

- Umožnění podání oznámení subjektům určeným zákonem, a to i v anonymní či důvěrné podobě**
Parametr opatření: Zákon umožní učinit oznámení interně i externím subjektům určeným zákonem a dá oznamovateli možnost rozhodnout se, zda oznámení učiní anonymně, neanonymně či důvěrně.
- Ochrana osob v soukromém i veřejném sektoru proti jakýmkoli odvetným akcím**
Parametr opatření: Zákon bude chránit oznamovatele před co nejširším spektrem odvetných opatření jak přímých, tak nepřímých, a bude obsahovat sankce pro osoby uplatňující odvetná opatření.
- Zajištění prošetření oznámení a oznámení výsledku oznamovateli**
Parametr opatření: Zákon nastaví systém prošetření oznámení podaného externě i interně tak, aby muselo být prošetřeno ve stanovené lhůtě a o jeho průběhu i výsledku měl oznamovatel možnost se dozvědět.

Za platformu Rekonstrukce státu zpracovali Josef Karlický, Lukáš Kraus a Pavel Franc.

¹ Obdobně jako v pozměňovacím návrhu 1074 k ST 138: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=138&o=8>

² Obdobně jako v pozměňovacím návrhu 1278 k ST 139: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=139&o=8>

³ Sněmovní tisk 261: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=261>

⁴ V současnosti navrženo v rámci sněmovního tisku č. 50 a pozměňovacího návrhu č. 1117 k ST 50 poslance Adama Kalouse (ANO).